

γεννα που ακούστηκε, που τόδες πουθενά γραμμένο;

— Άκουσα, παππαδιά μου να λένε πως ο παππας που δεν κάνει παιδιά, πρέπει να γυρίση μια βραδιά ντυμένος γυναίκα, κ' ίτια ίσια τη βραδιά που γυρίζουν κ' οι σκαλικάντζαροι! Για σένα τ'όκανα, παππαδιά μου, μαράζι τ'όχ να σε λένε στρέφα...

— Κ' έτσι δά, από στρεβού διαβόλου άνταμωθήκαμε! Φχαριστώ, κ' κ' μου, φχαριστώ! Σάν τ'όκανες για μένα νάχης την εύχή της μάνης σου!

Τό καινούριο τούτο χάπι δέν τ'όχαψε η παππαδιά. Λυσσακό την έπιασε και, σάν κόρη της Εύας κι αυτή, δέν άργησε να τού το πηρώση! Δέν πέρας' ό χρόνος κι άξαφν' ό παππας βρίσκει μια νύχτα την παππαδιά στην κάμαρα τού δεσπότη κλεισμένη. Άνέθηκε τό αίμα να τίν πνίξη κι έρχισε τις φωνές και τις φοβέρες, μα η παππαδιά τό κέφι της δέν τ'όχασε! — Μή σκούζης άδικα, παππά, μη δένσαι τού κάκου κ' έγώ για σένα τ'όκανα! Παιδί δέν κάνω παππαδιά, θά κάνω δεσποτίνα!

Λένε πως η δεσποτίνα έκανε παιδί κ' η καρδιά τού παππά πήγε στον τόπο της. Από τότες δέν έπαιρνε πιά τις ξένες γυναίκες για τη δική του κι ούτε ντύθηκε σε γυναίκα τά Χριστούγεννα!

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Πώς προσέχουμε στα μεγάλα έργα.

«Δέκα χρόνια περάσανε, και κανένας, μέσα σε όλη τη Γερμανία, από χρέος του κ' έτσι από τη συνείδησή του παρακνημένος, δέν παρουσιάστηκε για να υπερασπιστή τ'όνομά μου τό καταδικασμένο σε μια παράλογη σιωπή. Μονάχα ένας ξένος, ένας Δανός, φυσικά λεπτοστόχαστος, και με άρκετό θάρρος, βγήκε μπροστά στους ψεύτικους φίλους μου και τους άντιστάθηκε. Σε ποιά γερμανικό πανεπιστήμιο θα μπορούσε κανείς σήμερα να κάμη μαθήματα για τη φιλοσοφία μου σάν εκείνα που έκαμε την περασμένη την άνοιξη ο Γεώργιος Μπράντες στην Κοπενάγη, δείχνοντας με τούτο, ακόμα άλλη μια φορά, πως είναι σωστός ψυχολόγος!»

Αυτά τά γράφει ο περίφημος Νίτσε στο έργο

γυρεύοντας νάντληση στον ύπνο δύναμη για τό μαρτύριο που άρχιζε την άλλη αυγή, και λελήσουν τά κοκόρια. Με τό πρωινό νυχτέρι έρχονταν η δική της σειρά. Η χωριάτικα αποκαμωμένη αποθραδισ με τόν πατέρα, τάβαζε πρωί μπονώρα με την κόρη του. Η ήδονή της ήταν να γκοιμάζη, ή απόλαψή της να τσιμπάη και να στουμπάη. Με τό μακκρίτη άντρα της δέν έζησε πολύ καιρό μαζί ώστε να ξεθυμάνουν τά στέφρα νεύρα της. Μακριά απ' αυτόν τρώγονταν με την ψυχοπαίδα της. Ένα δυό χρόνια που τόν είχε στα στεριά κοντά της απόστρατο πριν να πεθάνη, δοκίμασε και μ' εκείνον τό ίδιο σύστημα, μα τάβρηκε πολύ γρήγορα μπαστούνια. Στη διοίκηση τού μεταβατικού που πέρασε την πιο πολλή ζωή του ο λοχαγός Παπαδοπούλας είχε λάβει πέρα της παιδαγωγικής δύναμης τού βούρδουλα. Τον κρέμασε λοιπόν άπάνω απ' τό κρεβάτι, κάτω απ' τό κόνισμα και δίπλα στα συζυγικά στεφάνια κ' έτσι ή λίγη ζωή, που τού χάρισε ο θεός στα ύστερά με τη γυναίκα του, πέρασε μέλι και γάλα. Στην κούλια όμως βούρδουλα δέν είχε κ' ή χήρα τού μακκρίτη λοχαγού μπορούσε να λωνίξη ελεύτερα. Έκαμε κιόλα ο θεός κι άφορμές έδώ δέν έλειψαν και δέν έλειπαν ολόένα.

του «Ίδε ο Άνθρωπος» που τώρα τελευταία είδα τό φως. Ο Μπράντες, που αναφέρει, είναι ο περιφημος Δανός κριτικός που τό μεγάλο του χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι όχι τόσο πως καθιερώνει τις άναγνωρισμένες δόξες σάν τόν Σκιζπηρο, αλλά πως πρώτος διαλαλεί τις δόξες όταν πρωτανατέλνουν, κ' οι πολλοί άρνιούνται τη χάρη τους τις δόξες σάν τόν Ίψεν και σάν τό Νίτσε.

*

Όποιος θέλει να πάρη μυρουδιά από τις μεγάλες ιδέες της επιστήμης και της φιλοσοφίας, σε κάθε τους κύκλο, και σε ποιά δρόμο βρίσκονται σήμερα, ναιμίζω πως δε θα είναι κακό να παρακολουθή τα βιβλία της «Βιβλιοθήκης επιστημονικής φιλοσοφίας» που βγαίνουνε τό ένα ύστερ' από τό άλλο, από τό γάλλο εκδότη Έρνέστο Φλαμπαριόν στο Παρίσι. Μέσα εκεί δημοσιεύτηκανε, άνάμεσα σε άλλα, τά πολύκροτα βιβλία τού μεγάλου μαθηματικού Πουανκαρέ για την «Υπόθεση στην Επιστήμη» και για την «Άξια της Επιστήμης». Έκει πρόβαλε ο επαναστατικός σοφός Λεμπόν, που καινούριους δρόμους χαραζει με τό αξετύλιμα της ύλης και με τό «Ξετύλιμα της Δύναμης», καθώς και με την «Ψυχολογία της Άντηροφής». Έκει ο δυνατός βιολόγος Νταντέκ πολεμεί τις προσπάθειες τών θρησκευτικών και μιτκρυτικών φιλόσοφων με τά συνθετικά του έργα «Από τόν Άνθρωπο στην Επιστήμη» και με την «Επιστήμη και τη Συνείδηση». Έκει ο ξακουσμένος φιλόσοφος Βουτρού έδωσε τό πιο νέο του έργο για την «Επιστήμη και τη θρησκεία στη σύγχρονη φιλοσοφία» και ο καθηγητής Λιχτεμπερζέ, συγγραφέας ωραιότατων μονογραφιών για τό Νίτσε, τό Βίχγερ, τό Γκαίτε, τόν Άϊνι, εκεί δημοσίεψε τό συγγράμμα του για τή «Νέα Γερμανία», μια εικόνα στην έντέλεια της χώρας σε όλες τις ιδέες και σε όλα τά ζητήματα τού καιρού. Αυτά για τούς φίλους τού βιβλίου και της μελέτης.

*

Τό τελευταίο δράμα τού Ρώσου Άνδρέιερ. «Οι μαύρες προσωπίδες». Έργο συμβολικό, τολμηρό, σλοτεινό. Νά ο σκελετός του: Ο νέος δούκας Λορέντζος προσκάλεσε τούς φίλους του σε μια γιορτή προσωπιδόφορων. Οι προσκαλεσμένοι τρέχανε με χαρά, άμειπρητοι. Μα ο Λορέντζος γιομάτος από ταρχή και από φρίκη δέν άναγνωρίζει κανένα. Δέν άναγνωρίζει μήτε τη γυναίκα του, δέν άναγνωρίζει μήτε

την ίδια την καρδιά του, που περιφ' από μπροστά του, μέσα σ' ένα κόκκινο ντόμινο, τυλιμένη μ' ένα φαρμακερό φίδι. Άντρες, γυναίκες, δούλοι, όλο τριγυρίζουνε φορώντας μάσκες αινιγματικές. Άκόμα και οι ήχοι της μουσικής που σκορπίζονται από την όρχήστρα, κι αυτοί φτάνουνε σταυτιά του έλλοιώτικοι, δυσκολογνώριστοι. Από γλυκειές μελωδίες που τόσο τις είχε αγαπήσει, αλλάζανε και γίνανε σε μια μουσική κολασμένη. Οι μαύρες προσωπίδες τόν τριγυρνούνε και κάνουνε να ύποπέρη ο Λορέντζος κάθε είδους βασανιστήριο. Τόν πιάνει τρέλλα, τού περνάνα από τό νου λογής ύποψίες. Τάχα να είναι γνήσιο παιδί τού πατέρα του; Η μητέρα του δέν παραδόθηκε σ' ένα σταυλίτη; Κ' έξαφνα, ή φοβερώτερη απ' όλες τις προσωπίδες, μια που παρουσιάζεται σε να είναι ο σωσίας τού οικοδεσπότη, και τού κόβει τό δρόμο. Ο έρχοντας Λορέντζος βγάξε τό σπαθί του και τρυπ'ε τό σωσία του, που ύστερα φανερώνεται πως είναι ο σατανάς. Τότε κηδεύουνε μεγαλόπρεπα. Γυμμένος ο οικοδεσπότης άπάνου στο νεκροκράββατο τού έκυτού του, μιλεί μυτικά, λυπητερά, και τραγικά, με την καρδιά του την ίδια. Τό δράμα έχει κι όμορφιά και κάποιο φιλοσοφικό μεγαλείο. Ο συγγραφέας του μας τό έξηγει. Άλληγορία, μάς λέει. Ο πύργος είναι ή ψυχή. Ο κύριος τού πύργου, ο άνθρωπος. Οι παράξενες μάσκες οι λογής απόκρυφες δυνάμεις που κυριεύουνε την ψυχή τού ανθρώπου, και που ο άνθρωπος δέν μπορεί να ξεσκεπάση τά μυστηριά τους. Πολύ καλά. Άλλά τό δράμα, πιο πολύ βραχνάς, παρ' ποιήμα. Για τό θεό, λίγο άττικό φως. Λιγάκι άέρα.

Κ**

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΔΕΣΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλούνται στο γραφείο τού Νουμά 1 δραχμές τά τρία. Μοναχά οι «Άλυσιδες», τρεις δραχμές. Στις επαρχίες και στο έξωτερικό στέλλονται δίχως παραπανιστό έξοδο για τά ταχυδρομικά.

Η ίδια φωνή, που κοίμιζε τό βράδυ τόν πρώην έπαρχο, ήταν πάλι τό τραγούδι τού κορυθαλιού που τόν ζυγνούσε. Τόσο συνήθισε σ' αυτό, που αν έλειπε κανά πρωί, ήταν σε να παραθαίζονταν εν' έθρο απ' τό καταστατικό της κούλιας, σε να λαιπε απ' τόν αυγινό καφέ ή ζάχαρη, ή φωτιά απ' τό τζάκι ή τό ρόμι απ' τό παγούρι. Ο Θάμος; Κρανιας ήταν της συνήθειας Άνθρωπος. Τά χωράτά του ύστερα στον καφενέ ή θάχαν για τούς φίλους του τη συνηθισμένη χάρη κ' ή μαστιχιά έά γύρω στα μπ. κάλικά, πριν τό φαγι, θάταν χωρίς ούσια. Άν θλίβονταν κάποτε απ' τη γκρίνια της γυναικαδέρρης του, θλίβονταν περισσότερο για τη Φρότω. Πολλές φορές, εκεί που σκότανε την ώρα με τούς φίλους, τη στοχάζονταν να τρώη στην κούλια βουθή τούς κατακέρχλους της θείας κ' έχανε για μια στιγμή την όρεξή του μα στο δε μπορούσε να της δώση αυτός καμιά βοήθεια, πάσχιζε να τό ξεχνάη. Η Φρότω απ' τ'άλλο μέρος συλλογιούνταν τόν πατέρα και λυπούνταν. Τόν έβλεπε να γέρνη τό κεράλι στις βροσιές της θείας και μάτωνε ή καρδιά της. Όταν οι ματιές πατέρα και κόρης έσμιγαν, φανέρωναν κ' οι δυό τό ίδιο αίσθημα. Κ' οι δυό ύπέφεραν από τόν ίδιο πόνο, καθένας με τόν τρόπο του. Κ' οι δυό

έιωθαν μέσα τους νάνα: θύματα άδυναμίας παρόμοιας κ' ή συμπαθεια άνάμεσά τους όλο και μεγάλωνε. Πάντα όμως άφωνη, πάντα δειλή και κρυφια. Μάρτυρες της ίδιας μοίρας, δέν έβλεπν' τό λυτρωμό από πουθενά, από κανέναν τρόπο.

Κ' έτσι ή ζωή περνούσε κακά ψυχρά και θα περνούσε ίσως με τόν ίδιον τρόπο, θα καταπραύνε ίσως κ' ή χωριάτικα με τόν καιρό, αν ή δημαρχίνα κ' ή σχολαρχίνα κ' ή υπομοιραρχίνα κ' οι άλλες φιλενάδες της δε φλογίζονταν από τόν ίδιο ζήλο της αλήθειας και δέξουμπούσαν τόν άγώνα της για την τιμή της κούλιας τάκροπόταμου.

«Ο υπομοιραρχος κατι είχε ακούσει μα δέν τόλεε για να μη βάλη άκιντρεχές.»

«Νά μη ντραπή κανε τόν κόσμο νάν τη φερη σπιτι του!»

«Δέν έπρεπε νάν τη παραδεχτής στην κούλια!»

«Νάν τη διώξης άποδώ μια ώρ' άρχίτερα!»

«Φοβέριζε τον πώς θα φέβρης και βλέπεις πως τη διώχνει στη στιγμή! θά τη στοχαστή τη σύταξή σου.»

Συμβούλευαν οι φιλενάδες τη χωριάτικα. Και για φοβέρα τό πρωτοζεστόμισε κι αυτή στον άρχοντα της κούλιας. Μά τούτο, δέν τό πίστεψε κ'